

PREVAJANJE IZRAZOV NOMINALNEGA NASLAVLJANJA GLEDE NA SPOL, STAROST IN DRUŽBENI STATUS V FILMIH *HUE AND CRY* IN *INDISCREET*

EVA ROSIČ¹ & ALENKA VALH LOPERT²

Potrjeno/Accepted
3. 12. 2018

¹ Lidl Slovenija d. o. o.

² Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru

Objavljeno/Published
20. 12. 2018

KORRESPONDENČNI AVTOR/CORRESPONDING AUTHOR/
alenka.valh@um.si

Ključne besede:

nominalno naslavljanje,
sociolingvistični
dejavniki, spol, starost,
družbeni status, *Hue and
Cry*, *Indiscreet*.

Povzetek/Abstract Prispevek je študija primera, v kateri so predstavljeni izrazi nominalnega naslavljanja pri prevajanju iz angleškega jezika v slovenskega. Namen raziskave je bil s pomočjo jezikovne analize podnapisov filmov ugotoviti, kakšen in kolikšen vpliv imajo sociolingvistični dejavniki (za analizo so bili izbrani spol, starost, družbeni status) na prevajanje izrazov nominalnega naslavljanja. Gradivo so predstavljali angleški izvorni govor dveh izbranih filmov, tj. *Hue and Cry* in *Indiscreet*, in slovenski podnapisi obeh filmov.

Keywords:

nominal address forms,
sociolinguistic factors,
gender, age, social status,
Hue and Cry, *Indiscreet*.

Translation of nominal address forms regarding gender, age and social status in the films *Hue and Cry* and *Indiscreet* The article analyses the translation of nominal address forms from English to Slovene. The goal of the research was to determine, with the help of a linguistic analysis of subtitles in the films, the impact of sociolinguistic factors (gender, age and social status were chosen for the purpose of this research) on the translation of nominal address forms. The empirical part is based on a comparison of the original English speech in two films, *Hue and Cry* and *Indiscreet*, and their Slovene subtitles.

UDK/UDC

81'255=111=163.6

DOI <https://doi.org/10.18690/rei.11.4.293-314.2018>

Besedilo / Text © 2018 Avtor(ji) / The Author(s)

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons CC BY Priznanje avtorstva 4.0

Mednarodna. Uporabnikom je dovoljeno tako nekomercialno kot tudi komercialno reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javna priobčitev in predelava avtorskega dela, pod pogojem, da navedejo avtorja izvirnega dela.

(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Uvod

Naslavljanje oseb v pogovoru je vsakdanje opravilo, na katero vpliva več dejavnikov. V kakšnem razmerju sta sporočevalec in naslovnik? Sta neznanca ali dobra prijatelja? Je razlika v starosti med njima velika? Je sporočevalec naslovnikov delodajalec? Toporišič (1998, str. 173–176) ugotavlja, da so v pogovoru pomembni tako besedilo kot tudi okoliščine pogovora. Sporočevalec in naslovnik pri sporočanju upoštevata starost, spol in izobrazbo sogovornika ter kraj, čas in družbene okoliščine, od česar je odvisna izbira jezikovnih oblik naslavljanja.

Kaloh Vid (2018, str. 80) ugotavlja, tako kot mnogi drugi jezikoslovci, da je prevajanje pri pouku tujega jezika še vedno "zanemarjeno", saj se osredinja na dobesedno prevajanje in se pogosto ločuje od "komunikacijske funkcije". Izpostavlja pa (prav tam), da: "/č/e se uporablja interaktivno in kot motivacijska dejavnost, lahko prevod učencem pomaga izboljšati jezikovne veščine." Povzema tudi Duffa (1994; prav tam), ki poudarja, da se "/.../ prevajanje dogaja povsod, ves čas, zakaj se ne bi tudi v učilnici".

Tudi Cook (2001, str. 402) spodbuja uporabo maternega jezika pri učenju tujega, saj je veliko lažje razložiti slovnico ter pomen besed (str. 412), in sicer da učitelj med uro govori v tujem jeziku, vendar uporabi materni jezik, kadar sta potrebna natančnejša razlaga in pojasnilo.

Pri obravnavi naslavljanja Fasold (1990, str. 2) loči dve vrsti, in sicer zaimkovno in nominalno naslavljanje. Pri zaimkovnem naslavljanju se uporabljajo drugoosebni zaimki. V slovenščini so to tikalne ali vikalne oblike, torej oblike zaimka *ti* oziroma *vi*. V angleščini se za zaimkovno naslavljanje uporablja zaimek *you*, ki lahko označuje eno osebo ali več oseb. Ugotavlja še (str. 8), da lahko v angleškem jeziku naslavljanje z osebnim imenom enačimo z uporabo tikalnih zaimkov, naslavljanje z nazivom in priimkom pa z uporabo vikalnih zaimkov (tako tudi v slovenščini). Braun (1988, str. 8, 9) se osredinja na različne jezike, kot so nemščina, angleščina, poljščina, italijanščina ipd., in izpostavlja, da se pri nominalnem naslavljanju v teh jezikih uporabljajo samostalniki in njihovi pridevniki, ki naslovnika opišejo.

O nominalnem naslavljanju

Začetnika teorije o oblikah naslavljanja in družbenih razmerjih sta Brown in Gilman (povz. po Fasold, 1990), ki sta leta 1960 izvedla študijo, v kateri sta proučila rabo drugoosebnih zaimkov v nemščini, francoščini, italijanščini in španščini. Te

drugoosebne zaimke primerjata z angleščino, tudi z zgodovinskega vidika. Prva sta izdelala model naslavljanja, ki temelji na dejavnih moči in solidarnosti, z njim pa sta dokazala, da je izbira zaimka odvisna od družbenih dejavnikov, povezanih s posameznikom. Njun model naslavljanja je postavil temelje nadaljnjim raziskavam. Kasneje sta se Brown in Ford (1964; povz. po Fasold, 1990, str. 8, 9) osredinila na naslavljanje z nominalnimi izrazi. Glede na naravni razvoj naslavljanja, od obojestranske uporabe naziva in priimka do nerecipročne uporabe imena ter naziva in priimka vse do obojestranske uporabe osebnega imena, sta ustvarila model naslavljanja, ki ga določajo tri dimenzije. Prva ima dva pola, in sicer poznanstvo in domačnost. Dejavniki, ki so pomembni pri prehajanju od poznanstva do domačnosti so skupne vrednote, sorodstvo, spol, nacionalnost ipd. Pri tem pa je pomembna tudi pogostost srečanja. Zelo dobri prijatelji se naslavlajo z osebnim imenom, pogosteje celo z vzdevkom, medtem ko se znanci naslavlajo samo z osebnim imenom, nekateri pri tem uporabljajo tudi vikalne oblike. Drugi dve dimenziji sta starost in poklic. Mlajše osebe ali osebe na nižjem položaju na delovnem mestu bodo starejše osebe ali osebe na višjem položaju na delovnem mestu vikalne oziroma jih naslavljalje z nazivom in priimkom. Ugotovila sta, da ima položaj na delovnem mestu prednost pred starostjo. Torej bo starejša oseba nižjega položaja na delovnem mestu vikala mlajšega na višjem delovnem mestu. Ervin - Tripp (2005, str. 162) je raziskavo (Brown in Forda) razširila ter ustvarila model naslavljanja, ki velja za odraslo osebo zahodnoameriške akademske skupnosti. Ugotovila je (tako kot njeni predhodniki), da se naslavljanje z nazivom in priimkom uporablja za osebe, ki niso prijatelji ali sodelavci, torej niso v razmerju domačnosti oziroma solidarnosti.

Leta 2003 so Clyne, Kretzenbacher, Norrby in Warren začeli izvajati raziskavo, ki so jo predstavili v članku *Address in Some Western European Languages* (Clyne idr. 2004). Njihov namen je bil raziskati naslavljanje v francoščini, nemščini in švedščini ter vpliv družbenopolitičnih dejavnikov na naslavljanje v Franciji, Nemčiji, Avstriji, na Švedskem in Finskem. V raziskavi so se osredinili na zaimke in osebna imena. Uporabo osebnega imena so primerjali z uporabo naziva, priimka ter osebnega imena in priimka. Clyne, Norrby in Warren (2009) so glede na družbena razmerja in vrednote v kulturah ugotovitve strnili v monografiji *Language and Human Relations: Styles of Address and Contemporary Language*. Osredinili so se na naslavljanje v angleščini, nemščini, švedščini in francoščini v različnih družbenih okoljih, kot so šola, družina, univerza, delovno mesto itd.

S tematiko naslavljanja se ukvarjajo številni tuji in nekateri slovenski raziskovalci s področja prevodoslovne znanosti, podrobnejše predstavitve teh raziskav presegajo namen in obseg prispevka, zato se omejujemo le na nekaj predstavnikov. Canivell, Crocco in Marzo (2015, str. 181–198), ki so primerjali italijanski film z nizozemskimi podnapisi, trdijo, da je treba izraze naslavljanja upoštevati in ustrezno prevesti, saj izražajo spoštovanje in razkrivajo družbeni razred. Vlahov in Florin (1969, povz. po Canivell, Crocco in Marzo 2015, str. 182) ugotavljata, da je treba pri prevodu prenesti konotacijo, čustveno in osebnostno obarvan del besede, sicer prejemnik prevoda ne dobi vseh podatkov in ne razume celotne zgodbe.

V slovenskem prostoru je primerjalne študije objavila Šabec v člankih *Second person pronouns used by Slovene and American Slovene speakers as linguistic markers of personal and social (in)equality/Raba osebnih zaimkov v drugi osebi med Slovenci v Sloveniji ter med ameriškimi in kanadskimi Slovenci kot izraz osebne in družbene (ne)enakosti* (2002) in *Addressing the other: ti vs. Vi in Slovenia and in North America* (2003). Raziskala je vpliv družbenih dejavnikov, formalnosti in domačnosti ter starosti in spola, pri čemer se je osredinila le na drugoosebne zaimke. Z vprašalnikom je primerjala situacijo v Sloveniji ter med slovenskimi govorc v Združenih državah in Kanadi. V raziskavi je sodelovalo skupaj 120 oseb. Zastavljena vprašanja so se nanašala na razmerja v osnovni in razširjeni družini ter na razmerja med prijatelji, znanci in neznanci. Ugotovila je, da v Sloveniji starejši govorc upoštevajo pravila uporabe vikalnih in tikalnih zaimkov, medtem ko mlajši vse bolj uporabljajo le tikalne zaimke. Ameriški in kanadski Slovenci pa ne ločijo med uporabo vikalnih in tikalnih zaimkov. Ugotovila je tudi, da na izbiro drugoosebnega zaimka vplivata dejavnika starost in domačnost. Modrijan je na temo naslavljanja izvedla tri raziskave. V članku *Naslavljanje med moškim in žensko v slovenskem romanu* (2005) je izpostavila predvsem vlogo spola pri naslavljanju, za analizo pa je uporabila dialoge glavne ženske osebe z moškimi v treh romanih. Ugotovila je, da na naslavljanje vplivajo sociolingvistični in psihološki dejavniki ter okoliščine pogovora. Namreč, ljubimci so se v zasebnosti tikali in so uporabljali ljubkovalne izraze, v javnih situacijah pa so se vikali in uporabljali vljudnostne izraze naslavljanja (str. 45). V članku *Naslavljanje pri predajanju, pridobivanju in obranjanju vloge govorca na parlamentarnih razpravah* (2007) se je ista avtorica osredinila na analizo političnega diskurza. Obravnavala je rabo vljudnostnih oblik, naslavljanja in zaimkov, pri čemer je opozorila (str. 15–16), da so parlamentarne razprave formalni dogodek in potekajo v skladu s pravili, zapisanimi v Poslovniku Državnega zbora. Govorc pri naslavljanju uporabljajo nominalne oblike (kot so vljudnostni nazivi, solidarnostna imena, ime za označevanje funkcijske vloge, izrazi spoštovanja, akademski naslovi ipd.) in priimek

naslovnika. Za naslavljanje uporabljajo tudi drugoosebno množinsko obliko zaimkov in glagolov ter tudi indirektno (tretjeosebno) obliko naslavljanja. V doktorski disertaciji *Naslavljanje v političnem in pedagoškem diskurzu* (2013) je izpostavila tudi nominalno naslavljanje, kjer je izraze nominalnega naslavljanja razdelila na formalne in neformalne ter jih podkrepila s primeri iz slovenskega jezika. Golob (2009) je v svojem diplomskem delu *The T/V Dichotomy in English and Slovene* izpostavila dejavnike verbalne in neverbalne komunikacije, ki vplivajo na izbor oblik naslavljanja. Obravnavala je naslavljanje med posamezniki s starši, sorodniki, partnerji ter naslavljanje med posamezniki na svetovnem spletu. Glede spletnega bontona je pojasnila (str. 66, 67), da velja pravilo tikanja, četudi bi naslovnika pri srečanju v resničnem življenju vikali. Prav tako pa je z vidika naslavljanja obravnavala še dramsko delo v angleščini in njegov prevod v slovenščini. Ugotovila je, da glavni ženski lik s spremembo družbenega statusa spremeni tudi način govora – izbere drugo socialno zvrst jezika. Iz prehoda v višji status tudi govor postane bolj formalen (str. 101).

Modrijan (2013, str. 40) trdi, da lahko tudi nominalne izraze naslavljanja razvrstimo glede na stopnjo bližine in distance ter formalnosti in neformalnosti. Zgledovala se je po Braunu (1988, str. 9–11), ki glede na ta razmerja izoblikuje devet skupin, v katere uvršča izraze nominalnega naslavljanja, to so: osebna imena, družinska imena, vljudnostni nazivi, znanstveni nazivi in poimenovanja funkcijske vloge, častni nazivi, solidarnostna imena, ljubkovalna imena, naslavljanje s sorodstvenimi razmerji do osebe. Njegovih devet skupin je dopolnila (Modrijan 2013, str. 40–42) in izraze nominalnega naslavljanja razdelila v dve večji skupini – formalne in neformalne nominalne oblike naslavljanja. V skupino *formalne oblike* naslavljanja uvrsti vljudnostne nazive (*gospod, dama*), znanstvene nazive in poimenovanja funkcijske vloge (*minister, poslanec, vojvoda*), častne nazive (*vaša milost*), poimenovanja poklicev (*natakar*), izraze spoštovanja (*cenjeni, spoštovani*) ter druga splošna imena (*študentje, Slovenci*). V skupino *neformalne nominalne oblike* naslavljanja uvrsti osebna imena, družinska imena oziroma imena, ki izražajo sorodstvena razmerja (*brat, teta*), ljubkovalna imena (*draga*), kamor uvršča tudi žaljiva imena, in solidarnostna imena (*sosed, prijatelj*).

Prevajalčeva naloga vsekakor ni zgolj prenašanje besed in poznavanje slovnice, ampak tudi poznavanje družbenih pravil posamezne kulture. Omeniti je treba tudi kulturne elemente, ki so značilni za določeno kulturo in jih v drug jezik težko prevedemo. V monografiji o slovensko-angleško-ameriški komunikaciji *Across Cultures* Šabec in Limon (2001, str. 28, 29) posebej poudarjata previdnost pri uporabi

ljubkovalnih izrazov; v angleščini namreč neznanca velikokrat naslovijo z izrazi *love*, *dear*, *pet*, saj je to zanje le znak prijaznosti, česar v slovenskem jeziku ne uporabljamo. Vogrinc Javoršek (2007, str. 79) v članku *Metabesedilnost v okviru strategij podnaslovnega prevajanje* izpostavi, da se prevajalec pri podnaslovnem prevajanju srečuje z drugačnimi pravili kot pri siceršnjem prevajanju. Opozori tudi na tehnične in kvalitativne omejitve, ki se pojavijo pri podnaslovnem prevajanju, saj je treba pri prevajanju podnaslovov besedilo reducirati.

Analizirano gradivo

V prispevku so predstavljeni izbrani primeri in ugotovitve iz širše raziskave prevajanja nominalnih izrazov naslavljanja v slovenskih podnapisih dveh filmov, in sicer *Hue and Cry* (*Vik in krik*) in *Indiscreet* (*Nediscretna*).

Za analizo smo uporabili podnapise, ki jih je po zvočnem zapisu za potrebe zunanjega naročnika, tj. televizijskega programa Gold TV, prevedla Eva Rosič (2016), kasneje (2017) pa so bili za potrebe magistrskega dela *Vpliv sociolingvističnih dejavnikov pri prevajanju nominalnega naslavljanja iz angleščine v slovenščino* (v filmih *Hue and cry* in *Indiscreet*) pregledani in ovrednoteni. Za film *Indiscreet* so bili slovenski podnapisi sicer že narejeni za TV Slovenija (po podatkih, pridobljenih osebno na Oddelku za prevajanje in lektoriranje na TV Slovenija, jih je pripravila poklicna prevajalka Helena Valentincič), tako da bi – ob možnosti dostopa do omenjenih podnapisov – v nadaljnjih raziskavah lahko opravili tudi primerjavo prevodov. Za film *Hue and Cry* drugih podnapisov nismo našli.

Izpostavljeni so nominalno naslavljanje in težave pri prevajanju teh izrazov iz angleščine v slovenščino ter vpliv sociolingvističnih dejavnikov, in sicer družbeni status, starost in spol, na prevajanje nominalnih izrazov naslavljanja. Zaradi raznolikosti primerov smo za analizo izbrali dva filma, saj prikazujeta različna družbena in čustvena razmerja med udeleženci, v filmu *Hue and Cry* gre za enakovredna razmerja med prijatelji, v filmu *Indiscreet* pa enakovredna razmerja med partnerji, v obeh pa tudi za hierarhijo v medosebnih odnosih.

Pri podnaslovnem prevajanju se prevajalec poleg jezikovnih težav sooča še s tehničnimi omejitvami podnapisov, ki so znakovno in časovno določeni. Podnapis namreč ne sme biti na ekranu viden manj od dveh in ne več od šestih sekund ter ne sme presegati 70 znakov oziroma ena vrstica ne več kot 35 znakov.

Iz celotne raziskave *Vpliv sociolingvističnih dejavnikov pri prevajanju nominalnega naslavljanja iz angleščine v slovenščino* (Rosič 2016), kjer so primeri razdeljeni glede na družinska imena, ljubkovalna imena, žaljiva imena, solidarnostna imena, vljudnostne nazive in poimenovanja poklicev – Braun (1988) in Modrijan (2005) omenjata še druge skupine, za katere v filmih nismo našli primerov – so za prispevek izbrani tisti primeri, ki najbolj prikažejo, kakšen in kolikšen vpliv imajo sociolingvistični dejavniki na prevajanje. Zaradi lažje preglednosti smo primere razdelili na naslavljanje glede na moški in ženski spol.

Predstavitev vsebine filmov

Hue and Cry (*Vik in krik*, 1947, režiser Charles Crichton)

Hue and Cry je britanski film iz leta 1947. Glavni junak je Joe Kirby (igra ga Harry Fowler). Mladenič rad prebira strip, ki izhaja pri lokalnem časopisu *Trump*. S prijatelji ugotovijo, da roparji uporabljajo ta strip za medsebojno sporazumevanje o svojem naslednjem roparskem podvigu. Strip spremenijo brez vednosti avtorja stripa ali tiskarne. Joe in njegovi prijatelji želijo te roparje razkrinkati, a jim nihče ne verjame. Spoprijateljijo se z avtorjem stripa in Normanom (Ian Dawson), mladeničem, ki dela pri časopisu *Trump*. Joe začne delati pri trgovcu, gospodu Nightingalu (Jack Warner), a kmalu ugotovi, da je gospod Nightingale pravzaprav vodja tolpe zločincev in s svojo trgovino le daje vtis poslovneža.

INDISCREET (*NEDISKRETNJA*, 1958, režiser Stanley Donen)

Indiscreet je film iz leta 1958. V filmu je glavni lik slavna igralka Anna Kalman (igra jo Ingrid Bergman), ki ne najde prave ljubezni. Svoje počitnice na Majorki je predčasno zaključila, saj je bila v ljubezni ponovno razočarana. Ob prihodu domov v London spozna vljudnega in čednega Phillipa Adamsa (Cary Grant), ki je sodelavec njenega svaka, diplomata Alfreda Munsona (Cecil Parker). Phillip jo takoj očara in čeprav trdi, da ima ženo, ga Anna kljub temu povabi na večerjo. Ker mora biti Phillip službeno pogosto v Londonu, se začneta redno videvati. Phillip ji na začetku zveze pove, da žene ne bo nikdar zapustil. Ko dobi priložnost, da bi delal za NATO in bi se moral odseliti v New York, se Anna zave, koliko ji v resnici pomeni. Preden mu Anna izpove svoja čustva, izve, da Phillip v resnici ni poročen. To mu je le izgovor, da se mu z ženskami ni treba vezati. Anna, igralka tudi po srcu, se mu maščuje. Po zapletu in prepiru si povesta resnico in se odločita, da se bosta poročila.

Metodologija analize

Analizirali in primerjali smo angleški izvornik filmov *Hue and Cry* (*Vik in krik*) in *Indiscreet* (*Nediskretna*) ter njune slovenske podnapise. Izbrani primeri nominalnega naslavljanja so besede, s katerimi se liki v filmih med seboj neposredno naslavljaajo. Analizirali smo nominalni izraz v angleščini in slovenščini, za analizo angleškega smo uporabili spletni slovar *Oxford Dictionaries* (v nadaljevanju OxD; spletni dostop), za analizo slovenskega pa drugo spletno izdajo *Slovarja slovenskega knjižnega jezika* (v nadaljevanju *SSKJ²*; spletni dostop). Osredinili smo se na notranje okoliščine sporazumevanja, kakor jih opisujejo Bešter in Križaj - Ortar v priročniku *Pouk slovenščine malo drugače* (1994) ter Pavlin Povodnik v *Sporočanje za šolo in vsakdanjo rabo* (1996).

Pri analizi smo najprej določili sporočevalca in naslovnika, nato smo opisali okoliščine pogovora, in sicer družbeni položaj sogovornikov, starost in spol naslovnika ter sporočevalca, izobrazbo sogovornikov ter družbeno in čustveno razmerje med sogovornikoma. Zaradi preglednosti so primeri ponazorjeni v tabeli:

- a) prva vrstica – levi stolpič se nanaša na angleški izvornik, desni na slovenski podnapis;
- b) primer – navedena sta oba primera (izvirnik in prevod);
- c) leksem – obravnavana beseda oziroma obravnavani izraz nominalnega naslavljanja;
- č) slovarska definicija – definicija obravnavane angleške in slovenske besede;
- d) kvalifikator – če je bil ta zapisan v slovarskem članku.

Sledijo okoliščine pogovora:

- a) osebe – sporočevalec in naslovnik, ki sodelujeta v pogovoru;
- b) družbeni položaj – višji, srednji ali nižji družbeni položaj sporočevalca in naslovnika;
- c) starost – starost sporočevalca in naslovnika;
- č) spol – spol sporočevalca in naslovnika;
- d) izobrazba – predvidevana izobrazba sporočevalca ali naslovnika;
- e) družbeno in čustveno razmerje – razmerje med sporočevalcem in naslovnikom. Razmerje je lahko hierarhično ali enakovredno, osebi sta lahko partnerja, prijatelja, sodelavca, družinska člana, neznanca ipd.

Sledi komentar, kjer smo pojasnili okoliščine pogovora, zapisali razlago iz dvojezičnega slovarja *PONS* (spletni dostop; za nadaljnje raziskave bi uporabili tudi druge dvojezične angleško-slovenske slovarje) ter podali predlog izboljšave.

Analiza primerov

Nominalni izrazi, ki so se pojavili v obeh filmih, in so bili uporabljeni za naslavljanje oseb moškega spola, so (po abecedi): *boys* (dečki), *brute* (okrutnež), *chaps*, *boy*, *boys*, *fellers*, *fellows* in *lad* (fant, fanta, fantje), *coward* (strahopetec), *dad* (oče), *dear*, *darling* (dragi), *doctor* (doktor), *fellows* (prijatelji), *friend* (prijatelj), *his nibs* (njegovo veličanstvo), *inspector* (inšpektor) *Judas* (izdajalec), *lad* (poba), *mate* (prijatelj, kolega), *sergeant* (narednik), *sbrimp* (butec), *sir*, *Mr*, *guv* in *guv'nor* (gospod), *son* (sine), *squirt* (neumnež), *young fellow* (mladenič). Nominalni izrazi, uporabljeni za naslavljanje oseb ženskega spola, so (po abecedi): *dear*, *darling* in *dearest* (draga), *little sister* (sestrica), *love* (ljubezen), *ma'am* (gospa), *Miss* (gospodična, gospa), *Mrs* (gospa), *sister* (sestra).

Predstavljeni bodo naslednji izbrani primeri:

- za moški spol: *dear* za 'dragi', *sir* in *guv'nor* za 'gospod';
- za ženski spol: *Miss* za 'gospodična' in *gospa* ter *dear* za 'draga';
- tako za moške kot ženske, in sicer kot skupina ljudi: *fellers* za 'fantje' in *fellows* za 'prijatelji'.

PRIMER 1 (Dear)

<i>HUE AND CRY</i>	ANGLEŠKI IZVIRNIK	SLOVENSKI PODNAPIS
PRIMER	Working tonight, dear? – No, not me.	Dragi, danes zvečer delaš? – Ne, jaz ne.
LEKSEM	dear	dragi
SLOVARSKA	Po OxD:	Po SSJK ² :
DEFINICIJA	1 Ljubeča in prijazna oblika naslavljanja.	Drági -a –o sam.: ob novem letu se je spomnil svojih dragih; mislil je le na svojo drago.
KVALIFIKATOR	/	/

OKOLIŠČINE:

- osebe: žena – sporočevalec, mož – naslovnik;
- družbeni položaj: srednji ali nižji družbeni razred;
- starost: odrasli osebi;
- spol: moški in ženski spol;
- izobrazba: /;
- družbeno in čustveno razmerje: enakovredno razmerje, partnerja.

KOMENTAR: Moški igra enega od zločincev, ženska pa je njegova partnerka. Moški krade, torej se s tem preživlja, zato bi ju lahko uvrstili v nižji družbeni razred. Po uporabi izraza *dear* lahko sklepamo, da sta prijatelja ali partnerja, morda celo

zakonca, saj se s tem izrazom naslavlja ljubljene osebe. V angleškem primeru iz izraza *dear* ne moremo ugotoviti spola sporočevalca in naslovnika. V slovenščini pa je moški spol naslovnika razviden iz končnice *-i*, zato je v tem primeru treba opazovati like v filmu. V angleščini in slovenščini zgolj iz uporabljenega izraza ne moremo ugotoviti starosti in družbenega statusa sporočevalca in naslovnika.

Angleško-slovenski slovar *PONS* podala tri zadetke, in sicer *drag*, *srček*, *moj dragi*. Beseda *dear* ima pri izrazu *drag* pomensko oznako *ljubljen* (angl. much loved), pri izrazu *srček* oznako *prijazna oseba* (angl. nice person). Izraz *moj dragi* se v angleščini pojavi kot geslo *my dear* in ima pomensko oznako *ljubkavalno ime* (angl. term of endearment).

PREDLOG: Primeren slovenski izraz bi bil tudi *srček*, ki je po *SSKJ*² ekspresiven izraz za ljubljeno osebo.

PRIMER 2 (Sir)

HUE AND CRY
PRIMER

ANGL. IZVIRNIK

Excuse me, sir. Are you Selwyn Pike? –
No, my name is Higgins, sorry.

SLO. PODNAPIS

Oprostite, gospod. Ste vi
Selwyn Pike?
– Ne, jaz sem Higgins.
Oprosti.

LEKSEM
SLOVARSKA
DEFINICIJA

dir

Po *Ox:D*:

1 Uporablja se pri vljudnem in
spoštljivem naslavljanju moških, še
posebej tistih z avtoriteto.

gospod

Po *SSKJ*²:

1. spoštljivo *naslov za odraslega*
moškega;
2. v meščanskem okolju *mož*,
soproga // *delodajalec*, *gospodar*;
5. nekdanj *pripadnik plemiškega*
ali meščanskega sloja.

KVALIFIKATOR /

spoštljivo; meščansko okolje;
nekdanj

OKOLIŠČINE:

- osebe: Joe – sporočevalec, neznanec – naslovník;
- družbeni položaj: Joe – nižji družbeni razred, neznanec – /;
- starost: Joe – mladenič, najstnik, neznanec – odrasla oseba;
- spol: oba sogovornika sta moškega spola;
- izobrazba: /;
- družbeno in čustveno razmerje: hierarhično razmerje, neznanca.

KOMENTAR: Joe je fant, ki mora za preživetje trdo delati, zato ga uvrščamo v nižji družbeni razred. Joe nagovarja odraslega moškega, ki ga ne pozna. Fant je do neznanca vljuden, to izraža angleški izraz *sir*. Oba izraza – *sir* in *gospod* – izražata vljudnost in spoštovanje do odraslega moškega. Po izrazu *sir* lahko ugotovimo, da je naslovnik moškega spola in je starejši od sporočevalca. Ker družbenega položaja neznanca ne poznamo, ne moremo vedeti, ali je tudi ta vplival na odločitev naslavljanja.

Angleško-slovenski slovar *PONS* je podal en zadetek, in sicer *gospod*. Beseda *sir* je označena kot *oblika naslavljanja* (angl. address forms).

PREDLOG: /

PRIMER 3 (Guv'nor)

<p><i>HUE AND CRY</i> PRIMER</p> <p>LEKSEM SLOVARSKA DEFINICIJA</p> <p>KVALIFIKATOR</p>	<p>ANGLEŠKI IZVIRNIK</p> <p>Detective Inspector Ford has just been telling me about you. Started young, eh? – Started what, guv'nor? – The heebie-jeebies.</p> <p>guv'nor Po OxD: <i>britansko neformalno</i> moški z avtoriteto, na primer delodajalec ali oče (pogosto se uporablja pri naslavljanju).</p> <p>Britansko neformalno</p>	<p>SLOVENSKI PODNAPIS</p> <p>Policijski inšpektor Ford mi je ravnokar razlagal o tebi. Mlad si začel, kajne? – S čim, gospod? – Z živčnostjo. gospod Po <i>SSKJ</i>²: 1. spoštljivo <i>naslov za odraslega moškega</i>; 2. v meščanskem okolju <i>mož, soprog // delodajalec, gospodar</i>; 5. nekdanj <i>pripadnik plemiškega ali meščanskega sloja</i>. Spoštljivo; meščansko okolje; nekdanj</p>
---	--	---

OKOLIŠČINE:

- osebe: Joe – sporočevalec, gospod Nightingale – naslovnik;
- družbeni položaj: Joe – nižji družbeni razred, gospod Nightingale – srednji družbeni razred;
- starost: Joe – mladenič, najstnik, gospod Nightingale – odrasla oseba;
- spol: obe osebi sta moškega spola;
- izobrazba: /;
- družbeno in čustveno razmerje: hierarhično razmerje, delavec in delodajalec.

KOMENTAR: Joejev sogovornik je njegov delodajalec, je starejši, zato je do njega spoštljiv. Mladenič ni iz istega družbenega razreda kot sogovornik. Gospod Nightingale je podjetnik, šef lastne trgovine, zato ga lahko označimo kot pripadnika srednjega družbenega razreda. Joe pa je zgolj fant iz preproste družine, ki se s težavo prebija skozi življenje. Iz tega lahko sklepamo, da je pripadnik nižjega družbenega razreda. V tem primeru Joe ravno zaradi nižjega družbenega statusa uporabi neformalni izraz *guv'nor*, ki pa je kljub temu spoštljiv do sogovornika. Slovenski izraz *gospod* izraža spoštovanje, a iz njega ni razvidno, iz kakšnega družbenega okolja izhaja mladenič. Po uporabi angleškega izraza *guv'nor* ter slovenskega izraza *gospod* lahko sklepamo, da je sporočevalec mlajši od naslovnika ali pa je pripadnik nižjega družbenega razreda kot naslovnik. Po nazivih ugotovimo, da je naslovnik moškega spola.

V angleško-slovenskem slovarju PONS ni bilo zadetka.

PREDLOG: V tem primeru bi bil ustrezen tudi slovenski izraz *šef*, ki po SSKJ² pomeni osebo, *ki »vodi delo kake delovne enote«* in nima kvalifikatorja. Torej je ta oseba nadrejena in v takšnem razmerju je tudi gospod Nightingale do Joeja. V tem primeru iz slovenskega izraza ni razvidna starost sporočevalca in iz katerega družbenega okolja prihaja.

PRIMER 4 (Miss)

INDISCREET
PRIMER

ANGLEŠKI IZVIRNIK

Will there be anything else?

- No, thank you, William.
- Right you are. And welcome back, Miss Kalman.

SLOVENSKI PODNAPIS

Vam še lahko kako pomagamo?

- Ne, hvala, William.
- Takole. Dobrodošli nazaj, gospodična Kalman.

LEKSEM
SLOVARSKA
DEFINICIJA

miss
Po OxD:
1 naziv, ki se uporablja pred priimkom neporočenih žensk ali deklet ali pred priimkom poročene ženske, ki je zaradi poklica obdržala dekliški priimek;
1.2 vljudnostna oblika za naslavljanje mladih žensk, natakarič ali mladih delavk v prodajalnah.

gospodična

Po SSKJ²:

1. spoštljivo *naslov za doraslo mlado žensko* / kot pristavek k imenu, poklicu: gospodična Marija; gospodična tajnica // *naslov za neporočeno žensko*;
2. nekdanj *neporočena pripadnica plemiškega ali meščanskega sloja*.

KVALIFIKATOR

/

Spoštljivo, nekdanj

OKOLIŠČINE:

- osebe: strežaj – sporočevalec, Anna Kalman – naslovník;
- družbeni položaj: Anna Kalman – višji družbeni razred, strežaj – nižji družbeni razred;
- starost: odrasli osebi;
- spol: strežaj – moški spol, Anna Kalman – ženski spol;
- izobrazba: /;
- družbeno in čustveno razmerje: hierarhično razmerje.

KOMENTAR: V tem primeru poteka pogovor med strežajem in Anno Kalman. Strežaj je delavec v stanovanjskem poslopju, kjer Anna živi. Anna Kalman je slavna in priznana igralka, finančno dobro preskrbljena. Prav zaradi teh dejstev (*slavna, priznana, finančno dobro preskrbljena*) jo lahko uvrstimo v višji družbeni razred, saj tudi živi v stanovanjskem poslopju, kjer so prebivalcem na voljo vratar in strežaji. Ti uslužbenci so na nek način njeni podrejeni, zato jo tudi strežaj naslavlja z nazivom in priimkom. Anna pa strežaja naslavlja z osebnim imenom.

Angleško-slovenski slovar PONS je podal le dva pomensko ustrezna zadetka, ki imata pomensko oznako *mlada neporočena ženska* (angl. young unmarried woman). Zadetka sta *dekle, gospodična*.

PREDLOG: /

PRIMER 5 (Miss)

HUE AND CRY
PRIMER

ANGLEŠKI IZVIRNIK
What choir? – St Mark's, Miss.

SLOVENSKI PODNAPIS
Kateri pevski zbor? – Pevski
zbor Svetega Marka, gospa.

LEKSEM
SLOVARSKA
DEFINICIJA

miss
Po OxD:
1 naziv, ki se uporablja pred priimkom neporočenih žensk ali deklet ali pred priimkom poročene ženske, ki je zaradi poklica obdržala dekliški priimek;
1.2 vljudnostna oblika za naslavljanje mladih žensk, natakarič ali mladih delavk v prodajalnah.

gospa
Po SSKJ²:
1. spoštljivo *naslov za odraslo žensko* / kot nagovor: dober dan, gospa; želite, gospa? gospe in gospodje; kot pristavek k imenu, poklicu // *naslov za poročeno žensko*;
2. v meščanskem okolju *žena, soproga* // *delodajalka, gospodinja*;
3. ekspr., navadno v povedni rabi, navadno s prilastkom *ženska, ki zaradi odličnega vedenja in lepega videza vzbuja spoštovanje; dama* // *ženska, ki udobno živi in ji ni treba (fizično) delati*.

KVALIFIKATOR /

Spoštljivo, v meščanskem okolju,
ekspresivno

OKOLIŠČINE:

- osebe: Alec – sporočevalec, gospa – naslovník;
- družbeni položaj: gospa – srednji družbeni razred, Alec – nižji družbeni razred;
- starost: gospa – odrasla oseba, Alec – najstnik;
- spol: ženski in moški spol;
- izobrazba: /;
- družbeno in čustveno razmerje: hierarhično razmerje, neznanca.

KOMENTAR: V tem primeru Alec naslavlja gospo, za katero fantje menijo, da sodeluje z zločinci. Alec jo želi pretentati, da je ne pozna. Do nje se vede vljudno in spoštljivo, saj je neznanka in je starejša od njega. Zgolj po naslavljanju lahko ugotovimo tudi, da je naslovník ženskega spola. Angleški izraz je sicer specifičen za mlade ženske, vendar je slovenski izraz *gospa* ustrezen in spoštljiv naziv za odraslo žensko.

Angleško-slovenski slovar *PONS* je podal le dva pomensko ustrezna zadetka, ki imata pomensko oznako *mlada neporočena ženska* (angl. young unmarried woman). Zadetka sta *dekle*, *gospodična*.

PREDLOG: Ustrežal bi tudi prevod iz slovarja *PONS*, *gospodična*. Po *SSKJ*² je *gospodična* spoštljiv naslov za *doraslo mlado žensko*. Ker gre v angleškem izvorniku za spoštljiv izraz, je v tem primeru beseda *dekle* neustrezna, saj nobena definicija iz *SSKJ*² ne izraža spoštljivosti kakor *gospa* in *gospodična*.

PRIMER 6 (Dear)

INDISCREET
PRIMER

ANGLEŠKI IZVIRNIK

And not for The Sea Witch
either.

– You go, dear.

LEKSEM
SLOVARSKA
DEFINICIJA

dear

Po *OxD*:1 Ljubeča in prijazna oblika
naslavljanja.

SLOVENSKI PODNAPIS

Tudi na *Morski čarovnici* ne boš.

– Pojdi vseeno, draga.

draga

Po *SSKJ*²:Drági -a –o sam.: ob novem letu se je
spomnil svojih dragih; mislil je le na
svojo drago.

KVALIFIKATOR /

/

OKOLIŠČINE:

- osebe: Phillip Adams – sporočevalec, Anna Kalman – naslovnik;
- družbeni položaj: obe osebi sta iz višjega družbenega razreda;
- starost: odrasli osebi;
- spol: Phillip Adams – moški spol, Anna Kalman – ženski spol;
- izobrazba: Phillip Adams – visoka izobrazba, Anna Kalman – /;
- družbeno in čustveno razmerje: enakovreden odnos, ljubimca, intimno razmerje.

KOMENTAR: Anna je slavna igralka, zaradi česar jo lahko uvrstimo v višji družbeni razred. Sklepamo lahko, da je Phillip visoko izobražen in pripadnik višjega družbenega razreda, saj je sprejel pri NATU sprejel pomembno delovno mesto finančnika, za kar je (predpostavljamo) potrebna ustrezna in visoka izobrazba. V opisani situaciji sta Anna in Phillip že postala ljubimca. V tem primeru iz angleškega izraza ne moremo ugotoviti starosti, spola in družbenega statusa sogovornika. Po slovenskem izrazu *draga* lahko ugotovimo le, da je naslovnik ženskega spola, saj to označuje končnica *-a*, spola sporočevalca, starosti in družbenega statusa sogovornikov pa ne moremo ugotoviti.

Angleško-slovenski slovar *PONS* je podal tri zadetke, in sicer *drag*, *srček*, *moj dragi*. Beseda *dear* ima pri izrazu *drag* pomensko oznako *ljubljen* (angl. much loved), pri izrazu *srček* oznako *prijazna oseba* (angl. nice person). Izraz *moj dragi* se v angleščini pojavi kot geslo *my dear* in ima pomensko oznako *ljubkovalno ime* (angl. term of endearment).

PREDLOG: V tem primeru bi lahko uporabili slovenski izraz *srček*, ki po *SSKJ*² označuje ljubljeno osebo.

PRIMER 7 (Fellers)

<i>HUE AND CRY</i>	ANGLEŠKI IZVIRNIK	SLOVENSKI PODNAPIS
PRIMER	Turn it up, Roy. This is him, fellers. Norman Pelley.	Nehaj, Roy. To je on, fantje. To je Norman Pelley.
LEKSEM	fellers – množina feller – ednina	fantje – množina fant – ednina
SLOVARSKA DEFINICIJA	Po <i>OxD</i> : Nestandarden zapis besede <i>fellow</i> , uporablja v narečju.	Po <i>SSKJ</i> ² : 1. <i>dorasel mlad moški, ki še ni poročen</i> ; 2. <i>doraščajoča oseba moškega spola</i> ;

	fellow 1 <i>neformalno</i> moški ali fant; 2 (navadno fellows) oseba na istem položaju, vključena v iste aktivnosti ali kako drugače povezana z drugimi.	4. nav. mn., pog., ekspr. <i>osebe moškega spola, ki jih družijo skupni interesi.</i>
KVALIFIKATOR	Neformalno	Pogovorno in ekspresivno (navadno v množini)

OKOLIŠČINE:

- osebe: več fantov, eno dekle – naslovniki, Joe – sporočevalec;
- družbeni položaj: vsi so pripadniki nižjega družbenega razreda;
- starost: najstniki, mladostniki;
- spol: več pripadnikov moškega spola, ena pripadnica ženskega spola;
- izobrazba: /;
- družbeno in čustveno razmerje: enakovredno razmerje, prijatelji.

KOMENTAR: V tem primeru Joe naslavlja svoje prijatelje. Vsi so pripadniki nižjega družbenega razreda. Iz angleškega izraza ne moremo ugotoviti spola, starosti in družbenega položaja sporočevalca in naslovnikov. Iz angleškega izraza izvemo le, da so osebe na nek način povezane med seboj, so morda znanci ali prijatelji. Slovenski izraz ni ustrezen, saj zajema le sogovornike moškega spola, v filmu pa Joe naslovi družbo, v kateri je tudi dekle Clary.

Angleško-slovenski slovar *PONS* ponuja dva zadetka, in sicer *deček*, *fant*. Za iskalni zahtevi *feller* in *fellows* ni zadetka, sta le za besedo *fellow*. Beseda *fellow* ima pomensko oznako *moški* (angl. man).

PREDLOG: Ustrezen izraz, ki bi zajel oba spola, je *družba*, ki po *SSKJ*² predstavlja skupino ljudi, *ki jih družijo skupni interesi, zlasti zabava*. Ta definicija je podobna definiciji izraza *fellows*.

PRIMER 8 (Fellows)

<i>INDISCREET</i>	ANGLEŠKI IZVIRNIK	SLOVENSKI PODNAPIS
PRIMER	Hi. Hey, where you going? Hey, wait a minute, fellows. Hey, fellows, hey, fellows, hey.	Zdravo. Kam greste? Počakajte. Hej, prijatelji, prijatelji.
LEKSEM	fellow – ednina fellows – množina	prijatelj – ednina prijatelji – množina
SLOVARSKA DEFINICIJA	Po OxD: 1 <i>neformalno</i> moški ali fant; 2 (navadno fellows) oseba na istem položaju, vključena v iste aktivnosti ali kako drugače povezana z drugimi.	Po SSKJ ² : 1. <i>kdor je s kom v iskrenem, zaupnem odnosu, temelječem na sorodnosti mišljenja, čustvovanja</i> : / iron. ti si pa lep prijatelj / družinski, mladostni, osebni prijatelj / kot nagovor dragi prijatelj // <i>kdor ima do koga naklonjen, prijazen odnos</i> // <i>s prilastkom kdor s kom dobro sodeluje, zlasti v gospodarstvu</i> .
KVALIFIKATOR	Neformalno	/

OKOLIŠČINE:

- osebe: Phillip – sporočevalec, skupina oseb – naslovniki;
- družbeni položaj: Phillip – višji družbeni razred, skupina oseb – /;
- starost: odrasle osebe;
- spol: moški spol in ženski spol;
- izobrazba: Phillip – visoka izobrazba, skupina oseb – /;
- družbeno in čustveno razmerje: enakovredno razmerje, neznanci, prijatelji.

KOMENTAR: Sklepamo, da je Phillip visoko izobražen in pripadnik višjega družbenega razreda, saj je sprejel službo pri NATU, in sicer finančnika na visokem položaju. V tem primeru so Phillip, Anna, Margaret in Alfred šli za Annin rojstni dan na ples. Plešejo skupinski ples z ljudmi, ki jih ne poznajo, Phillip z angleškim izrazom *fellows* naslovi vso skupino. Iz izraza ne moremo ugotoviti spola, starosti in družbenega položaja naslovnika in sporočevalcev. Iz definicije angleškega izraza ugotovimo, da naslavlja skupino ljudi, ki je vključena v isto dejavnost kot on. Iz tega lahko sklepamo, da so naslovniki in sporočevalec pripadniki istega družbenega razreda in približno enake starosti. Slovenski izraz *prijatelji* ni ustrezen, saj izraža večjo čustveno naklonjenost kot angleški.

Angleško-slovenski slovar *PONS* ponuja dva zadetka, in sicer *dečko*, *fant*. Za iskalni zahtevi *feller* in *fellows* ni zadetka, zadetka sta za besedo *fellow*. Beseda *fellow* ima pomensko oznako *moški* (angl. man).

PREDLOG: Ustrezen prevod bi bil izraz *družba*, ki po *SSKJ*² predstavlja skupino ljudi, *ki jih družijo skupni interesi, zlasti zabava*. Ta definicija je podobna definiciji angleškega izraza *fellows*.

Ugotovitve raziskave

V prispevku smo se osredinili na prevajanje nominalnih izrazov iz angleščine v slovenščino, pri tem pa nas je zanimalo, kako vplivajo sociolingvistični dejavniki – spol, starost in družbeni status – na prevajanje teh izrazov. Primere za analizo smo vzeli iz dveh filmov, in sicer *Hue and Cry* (Vik in krik, 1947) in *Indiscreet* (*Nediskretna*, 1958). V predstavljeni vzorec analize smo zajeli osem nominalnih izrazov, razdeljenih glede na spol naslovnika. Pri prevajanju nominalnih izrazov iz angleščine v slovenščino moramo biti posebej pozorni na spol naslovnika, saj v angleščini končnica besede ne razkrije spola osebe, kakor jo sicer v slovenščini. To razliko najbolje prikažeta primera *dear* (dragi, draga). Iz angleškega izraza spola naslovnika ne ugotovimo, medtem ko v slovenščini spol naslovnika prikaže končnica *-i* oziroma *-a*. Podoben primer predstavljata angleška izraza *fellers* in *fellows*. Izraza imata dva pomena, in sicer pomenita večjo skupino oseb moškega spola ali pa večjo skupino ljudi. V slovenščini je za prvi pomen ustrezen izraz *fantje*, za drugi pa *družba* ali *prijatelji*. Prevajalec mora v takšnih primerih upoštevati predvsem kontekst in dogajanje v filmu, saj iz izrazov samih spola naslovnika ne more ugotoviti. Pri prevajanju je treba upoštevati starost sogovornikov, to pa dobro prikažeta primera *sir* (gospod) in *Miss* (gospa). V obeh primerih sta sogovornika neznanca, zato je družbeni status naslovnika za sporočevalca nepoznan, upošteva se zgolj starost naslovnika in s tem posledično tudi starost sporočevalca. Pri prevajanju je treba upoštevati tudi družbeni status sogovornikov. V primeru *Miss* (gospodična) je sporočevalec uslužbenec naslovnika in je tako tudi pripadnik nižjega družbenega položaja kot naslovnik. Pomemben dejavnik prevajanja je tudi čustveno in družbeno razmerje med sogovorniki. V primeru *gw'nor* (gospod) je naslovnik starejši in pripadnik višjega družbenega položaja kot naslovnik, vendar sta sogovornika v prijateljskem odnosu. Sporočevalec je v angleščini uporabil neformalni izraz za osebo v avtoritativnem položaju, v slovenščini je pomensko primerljiv izraz *šef*, vendar ne izraža podobne stopnje neformalnosti kot angleški. Družbeni status, spol in starost sogovornikov ter družbeno in čustveno razmerje med sogovorniki imajo velik vpliv na prevajanje izrazov nominalnega naslavljanja, vendar vsak izmed teh dejavnikov v določeni situaciji ni pomemben.

Sklep

Na osnovi analiziranega gradiva smo ugotovili, da je za pravilno uporabo nominalnega izraza, glede na situacijo in naslovnika, težko ustvariti enoten model naslavljanja, ki bi samo naslavljanje olajšal. Mnogi znanstveniki, teoretiki in avtorji so ga sicer poskušali ustvariti, a natančnega in enotnega modela niso uspeli ustvariti. Ugotovili smo, da je pri prevajanju nominalnih izrazov naslavljanja treba upoštevati sociolingvistične dejavnike – v vzorcu so to spol, starost in družbeni status. Vsekakor pa je naloga prevajalca, da spremlja tudi okoliščine pogovora in sam razsodi, kateri dejavnik je za dano situacijo pomemben in ga pri prevajanju upošteva.

Vsekakor pa je metoda dela s prevajanjem sploh – in tudi omenjene tematike – lahko zanimiva za učence (tudi na nižji stopnji), saj tako ob filmski umetnosti usvajajo tudi jezikovno in medkulturno kompetenco. Poznavanje jezika se namreč kaže tako v jezikovni in pragmatični zmožnosti govorca.

Summary

The article analyses the translation of nominal address forms from English to Slovene with the goal of determining the impact of sociolinguistic factors (limited to gender, age and social status). For the purpose of this article, two English films were chosen – *Hue and Cry* and *Indiscreet*—along with their Slovene subtitles. The theoretical part shows how difficult it is to generate a unified model to provide proper forms of address. Despite much effort, scientists, theorists and authors have still not managed to generate a precise and unified model for address forms.

In the empirical part, nominal address forms were analysed, showing different social and emotional relationships between partners in communication. It was established that the translation of nominal address forms poses a particular challenge because of the temporal and spatial restrictions of subtitles. In these films, the following nominal addresses are recorded for the two genders: a) male: *boys* 'dečki', *brute* 'okrutnež', *chaps*, *boy*, *boys*, *fellers*, *fellows*, *lad* 'fant, fanta, fantje', *coward* 'strahopetec', *dad* 'oče', *dear*, *darling* 'dragi', *doctor* 'doktor', *fellows* 'prijatelji', *friend* 'prijatelj', *his nibs* 'njegovu veličanstvo', *inspector* 'inšpektor' *Judas* 'izdajalec', *lad* 'poba', *mate* 'prijatelj, kolega', *sergeant* 'narednik', *shrimp* 'butec', *sir*, *Mr*, *guy* in *guy'nor* 'gospod', *son* 'sine', *squirt* 'neumnež', *young fellow* 'mladenič'; b) female: *dear*, *darling* and *dearest* 'draga', *little sister* 'sestrica', *love* 'ljubezen', *ma'am* 'gospa', *Miss* 'gospodična, gospa', *Mrs* 'gospa',

sister 'sestra'. The paper presents analysis of the selected examples for: a) male: *dear* 'dragi', *sir*, *gw'nor* 'gospod'; b) female: *Miss* 'gospodična/gospa', *dear* 'draga'; c) a group: *fellers* 'fantje', *fellows* 'prijatelji'. Overall, it is the translator's job to consider the circumstances of a conversation and thus decide which sociolinguistic factor is relevant to a given translation.

This topic could be of interest to pupils (even in lower classes), taking into consideration the acquisition of a foreign language as well as their mother tongue, on the one hand, and intercultural competences, on the other, through film art. Language proficiency is reflected through linguistic and pragmatic competence.

Vira

- Hue and Cry* [Film]. (1947). Režiser: Crichton, C. United Kingdom: Ealing Studios. (Prevod Eva Rosič.)
Indiscreet [Film]. (1958). Režiser: Donen, S. United Kingdom: Warner Bros., Grandon Productions Ltd. (Prevod Eva Rosič.)

Literatura

- Bešter, M., Križaj - Ortar, M. (1994). Besedilo kot izhodišče in cilj. *Pouk slovensčine malo drugače*. Trzin: Different. 7–22.
- Braun, F. (1988). *Terms of Address: Problems of Patterns and Usage in Various Languages and Cultures*. Berlin, New York, Amsterdam: Mouton de Gruyter. Dostopno: <https://goo.gl/dS4Krq> (Pridobljeno 12. 11. 2018.)
- Canivell, M. O., Claudia Crocco, C., Marzo, S. (2015). Doctor or Dottore? How well do honorifics travel outside of Italy? *The Journal of Specialised Translation*. (23), 118–204. Dostopno: http://www.jostrans.org/issue23/art_caniato.php (Pridobljeno 12. 11. 2018.)
- Clyne, M., Kretzenbacher, L. H., Norrby C., Warren, J. (2004). Address in Some Western European Languages. V C. Moskovsky (Ur.), *Proceedings of the 2003 Conference of the Australian Linguistic Society*. Dostopno: <http://www.als.asn.au> (Pridobljeno 12. 11. 2018.)
- Clyne, M., Norrby C., Warren, J. (2009). *Language and Human Relations: Styles of Address in Contemporary Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cook, V. (2001): Using the first language in the classroom. Dostopno: http://www.est-translationstudies.org/research/2012_DGT/documents/2001_cook.pdf (Pridobljeno 12. 11. 2018.)
- Ervin-Tripp, S. (2005). Sociolinguistic Rules of Address. V B. M. Mayor (Ur.), *Language, Communication and Education* (str. 162–168). New Hampshire: The Open University.
- Fasold, R. W. (1990). *The Sociolinguistics of Language*. Oxford: Blackwell Publishers Inc.
- Golob, A. (2009). *The T/V Dichotomy in English and Slovene*. Diplomsko delo. Maribor: Univerza v Mariboru.
- Grosman, M. (2001). Predgovor. V N. Šabec, David Limon: *Across Cultures*. Maribor: Obzorja.

- Kaloh Vid, N. (2018). Prevajanje pri pouku tujega jezika: poučevanje ruskega jezika s pomočjo angleških literarnih prevodov. *Slavia Centralis*, 11 (1), 79–84. Dostopno: <https://dk.um.si/IzpisGradiva.php?lang=eng&id=72627> (Pridobljeno 12. 11. 2018.)
- Modrijan, N. (2005). Naslavljanje med žensko in moškim v slovenskem romanu. *Jezik in slovnost*, 50 (5), 35–47.
- –, 2007: Naslavljanje pri predajanju, pridobivanju in ohranjanju vloge govorca na parlamentarnih razpravah. *Jezik in slovnost*, 52 (5), 3–17.
- –, 2013: *Naslavljanje v političnem in pedagoškem diskurzu*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Oddelek za slovenistiko.
- OXFORD Dictionaries, 2015. Dostopno: <http://www.oxforddictionaries.com> (Pridobljeno 12. 11. 2018.)
- Pavlin Povodnik, M. (1996). *Sporočanje za šolo in vsakdanjo rabo*. Ljubljana: Rokus.
- PONS spletni slovar (2001). Dostopno: <http://sl.pons.com/prevod> (Pridobljeno 12. 11. 2018.)
- Rosič, E. (2017). *Vpliv sociolingvističnih dejavnikov pri prevajanju nominalnega naslavljanja iz angleščine v slovenščino (v filmih Hue and Cry in Indiscreet)*. Magistrsko delo. Maribor: Oddelek za prevodoslovje, Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru.
- SLOVAR slovenskega knjižnega jezika, druga, dopolnjena in deloma prenovljena izdaja (2014). Dostopno: <http://www.sskj2.si> in www.fran.si (Pridobljeno 12. 11. 2018.)
- Šabec, N. (2002). Second person pronouns used by Slovene and American Slovene speakers as linguistic markers of personal and social (in)equality. *Acta neophilologica*, 35 (1–2), 115–126.
- Šabec, N. (2003). Addressing the other: ti vs. Vi in Slovenia and in North America. *Studia Romanica et Anglicana Zagabiensia: revue publiée par les Sections romane, italienne et anglaise de la Faculté des Lettres de l'Université de Zagreb*, (47/48), 471–484. Zagreb: Filozofski fakultet.
- Šabec, N., Limon, D. (2001). *Across Cultures*. Maribor: Obzorja.
- Toporišič, J. (1998). *Slovenski jezik in sporočanje 1*. Maribor: Obzorja.
- Vogrinc Javoršek, U. (2007). Metabesedilnost v okviru strategij podnaslovnega prevajanja. *Jezik in slovnost*, 52 (3–4), 79–94.

Avtorici

Eva Rosič, mag. prev.

Magistrica prevajalstva, Lidl Slovenija d. o. o., e-pošta: eva.rosic@gmail.com

Master of translation, Lidl Slovenija d. o. o., e-mail: eva.rosic@gmail.com

dr. Alenka Valh Lopert

izredna profesorica, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za prevodoslovje, Koroška cesta 160, 2000 Maribor, e-pošta: alenka.valh@um.si

Associate Professor, University of maribor, Faculty of Arts, Department of Translation Studies, Koroška cesta 160, 2000 Maribor, e-mail: alenka.valh@um.si